

11.09.20

2

शुक्र पापग्रह है। मंगल तथा सूर्य शुभ हैं। सूर्य और बुध राजयोग कारक होते हैं। शनि मारक नहीं होगा। शुक्र आदि पापग्रह मारकता से मुक्त होने से मारक होते हैं।

मकरलघनोद्भवजातानां मारकादि विचारमाह—

कुजजीवैन्दवः पापाः शुभौ मार्गाव चन्द्रजौ ।

स्वयं चैव न हन्ता स्थान्मही नौमाहयः परे ॥

तन्लक्षणा निहन्तारः कविरेकः सुयोगकृत् ।

जातव्यानि फलान्येवं बुधैश्च मृगजन्मनः ॥

अन्वयः— मकरलघनभवजातानां जातानां कुज-जीव-इन्द्रः

पापाः सन्ति मार्गाव चन्द्रजौ शुभौ हतः । तत्र मन्दः स्वयं स्व न हन्ता भवति च परे नौमाहयः तत् लक्षणा (मारक लक्षणाः) निहन्तारः भवन्ति । एकः स्व कवि सुयोगकृत् सम्भवति । एवं मृगजन्मनः फलानि बुधैश्च जातव्यानि सन्ति ।

श्लोकद्वारा— मकर लग्न में जन्म लेने वालों का मंगल, शुक्र और चन्द्रमा पाप ग्रह हैं। शुक्र और बुध शुभ हैं। शनि स्वयं मारक नहीं होगा। अन्य नौमादि पाप ग्रह तन्लक्षणा (मारक के लक्षण शुक्त) होने से मारक होते हैं। अकेला एक शुक्र योगकारक होता है।

डॉ० सुदेश कुमार

सहाय प्राचार्य (ज्योतिष)

रा० उ० सं० महावि० सुन्दरसेना,
पूर्विसौ।

उपशास्त्री

11.09.20

1

वृश्चिकलग्नोद्भवजातानां मारकादिविद्यारमाह—

सौम्यभौमसिताः पापाः शुभो गुरुनिशाकर्ये ।

सूर्ये चन्द्रमसावेव भवेतां योगकारके ॥

जीवो न हन्ता सौम्याद्याः परे मारक लक्षणाः ।

तत्तत्फलानि विज्ञेयान्येवं वृश्चिकजन्मनः ॥

अन्वयः— अथ वृश्चिकलग्ने उत्पन्नानां जातानां सौम्य-
भौम-सिताः पापाः सन्ति । गुरु-निशाकर्ये शुभो भवतः ।
तत्र सूर्ये-चन्द्रमसौ श्व योगकारके भवेताम् । आग्नि-
स्थितौ जीवो न हन्ता भवति । तत्र उभ्याः सौम्यादि
पापग्रहाः मारकलक्षणलक्षितौ भवन्ति । एवं वृश्चिकजन्मनः
जातानां तत्तत्फलानि विज्ञेयाः ।

क्षेमदूरी— वृश्चिक लग्न में जन्में जातकों के लिए
बुध, मंगल और शुक पाप ग्रह हैं, बृहस्पति और
चन्द्रमा शुभ ग्रह हैं । तथा सूर्य व चन्द्रमा राजयोग
कारक होते हैं । शुभ होने से गुरु मारक नहीं होता,
इससे सौम्यादि पापग्रह मारक लक्षण भुक्त होते हैं ।

धनुलग्नोद्भवजातानां मारकादिविद्यारमाह—

एक एक कविः पापः शुभो भौमादिवाकर्ये ।

योगो मारकरसौम्यान्मां न तु हन्तांशुमान्शुतः ॥

एनन्ति शुक्रादयः पापा मारकत्वेन लक्षिताः ।

ज्ञातव्यानि फलान्येवं धनुषश्च मनीषिभिः ॥

अन्वयः— धनुलग्नजातानां एक एक कविः पापः
ग्रहः अस्ति । भौम दिवाकर्ये तु शुभो हतः । तत्र मारकर
सौम्यान्मां राजयोगकारके भवतः । अंशुमान् शुतः
(शनिः) हन्ता तु न भवति । तत्रैव शुक्रादयः पापाः
मारकत्वेन लक्षिताः सन्ति, तेन ते ध्वन्ति । एवं धनुषश्च
फलानि मनीषिभिः ज्ञातव्यानि सन्ति ।

क्षेमदूरी— एक लग्न वाले के लिए केवल एक

१.१.०

लग्नस्थितानां सर्वग्रहाणां फलान्ग्राह—

सूर्यो करोति दिनकृद्दिव्यां कुजाश्च
शुक्रविपन्नतन्मां शक्रिणो हरिद्राम् ।

शुक्रः शशाङ्कतनयश्च गुरुश्च

साध्वीमाशुः क्षमं प्रकुरुतेऽथ विभावरीशः ॥

अदि विवाहकालिक लग्न में सूर्य या मंगल बैठा हो तो विधवा, शत्रु हो तो नष्ट सन्तान वाली, शनि हो तो दरिद्र, शुक्र, बुध या गुरु बैठा हो तो साध्वी और चन्द्र हो तो नष्ट आयुवाली स्त्री होती है।

दिनकृद्दिव्यां सूर्यो वैवाहिके लग्ने स्थितो
विधवां मृतजर्तकां कन्यकां करोति । कुजाऽङ्गारक-
श्चशषद्दिव्यामिव करोति । शत्रुः सैहिकेभ्यो
विपन्नतन्मां मृतपुत्रां करोति । शक्रिणो हरिद्रां
निर्धनम् । शुक्रो भार्गवः । शशाङ्कतनयो बुधः ।
गुरुश्च जीवः । इते साध्वीं सत्दीलां कुर्वन्ति ।
विभावरी शक्रिः । तस्या ईशाश्चन्द्रः । आशुभो
जीवितस्य क्षमं विनाशं प्रकुरुते ।

द्वितीयस्थानस्थितानां सर्वग्रहाणां फलान्ग्राह—

कुर्वन्ति भास्करश्चानैश्चरराहुर्भोगा

हरिद्रमदुः प्रमत्तुं निमतं द्वितीये ।

विनेश्वरीमविधवां गुरुशुक्रयोर्मया

नारीं प्रध्वततनयां कुरुते शशाङ्कः ॥

अदि विवाहकाल में लग्न से द्वितीय भाव में सूर्य, शनि, शत्रु या मंगल बैठा हो तो सदा अति-शय दरिद्र-दुःख से भुक्त, गुरु, शुक्र या बुध हो तो धनवती, वैधव्यरहित तथा चन्द्र हो तो अधिक सन्तान वाली स्त्री होती है।

द्वितीये लग्नाद् द्वितीयस्थाने । भास्कर आदित्यः ।
 शनिश्चरः सौरिः । राहु सैहिकेयः । भौमोऽङ्गारकः ।
 अल्पमक्षमं दारिद्र्यं दुःखं विगतधनेन क्लेशं निशतं
 सर्वकालं कुर्वन्ति । गुरुर्बृहस्पतिः । शुक्रः । सौम्यो बुधः ।
 विषेश्वरी धनस्य स्वामिनीम् अविद्यतां जीवद्भूतं च
 कुर्वन्ति । शशाङ्कः । नारी कन्यां प्रकृततनयां बहुप्रजां
 कुरुते ।

तृतीयस्थानस्थितानां सर्वकाराणां फलान्माह —

सूर्येन्दुभौमगुरुशुक्रबुधास्तृतीये

कुर्यः सदा बहुसुतां धनभागिनीं च ।

ऽपक्तां दिवाकरसुतः सुभगां करोति ॥

मृत्युं ददाति निशमात् खलु सैहिकेयः ॥

यदिविवाहकाले में लग्न से तृतीय भाव में सूर्य, चन्द्र,
 मंगल, गुरु, शुक्र या बुध हों तो अधिक खतान वाली
 और धन से सुत, धानि हों तो कीर्ति से सुत और सुभगा
 तथा राहु हों तो निश्चय ही मृत्यु को प्राप्त करने वाली स्त्री
 होगी है।

तृतीये तृतीयस्थाने स्थिताः । सूर्य आदित्यः । इन्दुश्चक्रः
 । भौमोऽङ्गारकः । गुरुर्जीवः । शुक्रः । बुधः । स्ते सदा सर्वदा
 बहुसुतां प्रकृततन्याम्, धनभागिनीं च विद्वान्वितां कन्यकां
 कुर्युः । दिवाकरसुतः सौरिः । ऽपक्तां कीर्तिसुकाम् । सुभगां
 भवृवल्लभां च करोति । सैहिकेयो राहुः, निशमान्निशयान्मृत्युं
 मरणं ददाति । खलु शब्दश्चार्थे वाक्प्राणद्वारे वा ।

डॉ० सुदिवर कुमार

सहा० प्राचार्य (ज्योतिष)

शा०३० सं० महावि० सुखसेना,

परिसर ।